

Els animals en la nostra societat

Clara Albert Serret

Segurament tots hem sentit parlar de quelcom anomenat drets dels animals. Sense saber molt bé a què ens referim, pot ser que a molta gent, terrible i sensatament preocupada pel problema de la fam, la pobresa, la guerra, l'amenaça d'anihilació nuclear, el sexisme, les precàries condicions del món laboral, la globalització i altres dimonis del nostre temps, li sembla que lluitar en favor d'aquests drets és una pèrdua criminal de temps i d'esforç en un món en el que milions de persones viuen en pitjors condicions que molts animals de companyia del món Occidental. Això pot ser cert, però no sembla just que amb aquest còmode i simplista argument, al que m'atreveixo a qualificar com excusa, pretenguem legitimitzar qualsevol acció o omissió humana que impliqui la crueltat gratuïta, el sofriment d'un altre ser viu. Pense que per poder començar a reclamar justament el primer dels drets dels animals, no necessàriament han d'haver-se vist garantits i respectats fins l'últim dels drets humans. Pense que no són reclams incompatibles, és més, pense que humanitzar les nostres relacions amb els animals no s'oposaria a l'humanització de les nostres relacions amb la resta d'humans sinó més bé les reforçaria. No oblidem que qui és capaç de fer sofrir un animal innocent amb capacitat de sofriment està molt més prop de fer sofrir a un ser humà. I a la inversa, qui és capaç d'estimar als animals sabrà estimar també a les persones.

La protecció dels animals passaria per una necessària modificació de l'estatus moral i legal que tenen els animals dins de la nostra societat, fruit d'una concepció antropocèntrica del món que considera als animals com simples instruments sense cap valor moral al servei dels fins i interessos humans. Concepció aquesta afavorida per la tradició cultural i religiosa sobre la qual s'assenten les societats occidentals. La tradició del cristianisme i també de l'islamisme va configurar des de la creació als animals com objecte de dominació de l'home, a més de negar-los una ànima immortal. Igual consideració tindrien els animals entre els pensadors de la Grècia antiga, on Aristòtil els considera com objectes de propietat, tot i que no nega la naturalesa animal de l'home; altres pensadors grecs com Pitàgores, que era vegetarià, si van demanar un tracte respectuós cap als animals. Amb el Renaixement es fa encara més forta la idea de singularitat del ser humà, reforçant així la tradició antropocèntrica que acompanya el curs de la història. Ja en el segle XII, Descartes considera als animals com automates, màquines, una vegada més sense ànima immortal. Kant,

dins de la Il·lustració, també nega als animals interessos propis. És en esta època quan pensadors de l'alçada de Bentham constitueixen als animals com objecte de preocupació ètica i jurídica, basant els seus plantejaments en la capacitat de sofriment de tot ser sensitiu. A partir del pensament il·lustrat comencen a aparèixer les primeres legislacions que prohibeixen la crueltat innecessària i deixen de practicar-se molts espectacles de tortura pública per tota Europa, no així en Espanya.

En el segle XIX, Darwin amb la seua obra "L'origen de les espècies" adverteix que l'espècie humana prové dels animals, de que nosaltres mateixos som animals, però la filosofia moral i jurídica va tancar els ulls a la teoria de

l'evolució biològica darwiniana, a partir de la qual la distància infranquejable que separava als animals dels humans no és tal, avui dia no podem parlar d'un aïllament total del ser humà respecte a la resta d'espècies sinó de diferents nivells dintre d'una continuïtat evolutiva. Els sers humans són també animals amb unes característiques potser privilegiades com la intel·ligència, adquirida dintre d'un procés selectiu que va començar fa milers d'anys, però tenim un origen comú amb la resta de les espècies amb les quals mantenim un sorprenent parentesc genètic. La diferència entre el ser humà i el ximpanzé, el nostre parent evolutiu més pròxim, és només d'un 1% del material genètic aproximadament. Pense que esta informació, que cap científic qüestionaria actualment deuria tenir conseqüències ètiques i jurídiques. Ningú pot negar l'evidència de que estos animals són capaços d'aprendre i comunicar-se, d'utilitzar un llenguatge si són ensenyats, d'expressar els seus sentiments mitjançant aquest llenguatge, i el més rellevant des de la meua perspectiva, tant els primats com qualsevol tipus de mamífer superior i aus amb un sistema nerviós desenvolupat són capaços d'experimentar sofriment tant físic com psíquic. I és aquesta la raó més important, no si poden raonar o parlar com nosaltres (no oblidem que un nadó tampoc raona ni parla i no per això l'excluem de la nostra comunitat d'iguals, tot el contrari), sinó si poden sofrir. Crec que la capacitat de sofriment deuria ser la premissa fonamental a considerar a l'hora d'otorgar a un ser viu drets morals i jurídics, si un ser és capaç de sofrir no hi ha cap justificació moral per negar-se a tenir en compte este sofriment. I l'única explicació per no fer-ho és que es desmoronarien tots els pilars fonamentals que sostenen la nostra cultura de pensament.

Hui, quan alguna gent sent parlar dels drets dels animals es mofa i li sembla una aberració, cal dir en este punt que igual d'aberrant semblava lluitar i demanar el dret a la igualtat de les dones fa un segle o el dret a la igualtat racial. Avui dia el que ens ha de resultar aberrant i intolerable són actituds sexistes i racistes, i també, perquè no?, actituds especieïstes.

En l'àmbit legislatiu la protecció dels drets dels animals és infima, i tampoc es compleix. En l'ordre civil, els animals són considerats com coses, béns mobles i el propòsit d'aquestes normes no és proteccionista sinó que la seua finalitat és la protecció de la propietat privada. En l'àmbit penal només una falta en l'article 632, a banda dels delictes relatius a la protecció de la fauna i la flora que regulen temes més relacionats amb la caça furtiva d'espècies amenaçades o en perill d'extinció, es refereix al maltractament dels animals en general en espectacles públics no autoritzats. A l'analitzar aquest precepte, tampoc podem parlar d'una intencionalitat proteccionista, ja que este article s'ubica dintre del capítol relatiu a la protecció dels interessos generals i sembla així que el que s'intenta és que un ser humà amb un mínim de sensibilitat pugui sentir-se violentat amb qualsevol escena de crueltat, que seria el que en essència es castigaria, a més a més aquest tipus penal deixa la porta oberta a la crueltat al referir-se a espectacles no autoritzats, per tant quan s'hagen autoritzat no hi ha cap obstacle. Respecte a normatives administratives hi ha regulacions que si respo-

